

Законодавче регулювання інституту номінального утримувача в європейських країнах

Інформаційна довідка, підготовлена Європейським
інформаційно-дослідницьким центром на запит
Народного депутата України

Європейський інформаційно-дослідницький центр створено з метою надання народним депутатам України інформації, яка може бути використана ними у законотворчій діяльності. Діяльність Європейського інформаційно-дослідницького центру здійснюється в рамках програми USAID "Рада: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво", що виконується Фондом "Східна Європа". Більше про центр на сайті <http://euinfocenter.rada.gov.ua/>

У Великобританії більшість компаній зобов'язані вносити дані до статутного реєстру «Люди зі значним контролем», що вплинуло на спосіб анонімного розміщення акцій за угодою номінального утримання. У випадку збереження конфіденційності власник акцій може скористатися послугами номінального утримувача, відповідно у публічних реєстрах будуть з'являтися дані номінального утримувача. В країні, окрім послуг номінальних утримувачів, можна отримати послуги номінальних директорів. Закон про Довірчих керуючих регулює повноваження довірчого власника та дозволяє довірчим керуючим трасту (trustees of a trust) призначити номінального утримувача і/або кастодіана.

На Кіпрі поняття «номінального утримувача» (nominee, nominee shareholder) не встановлено на законодавчому рівні, але дане поняття використовується для позначення певних типів взаємозв'язків у більш загальному комерційному контексті. Цей тип відносин регулюється положеннями Закону про Фидуціарії.

На Мальті прийнято Закон про Довірчі фонди, відповідно до якого країна виключила поняття «номінального утримувача» (nominee) із власної правової системи. Внівши згадані зміни, країна перейшла до режиму on shore та створила умови для належного використання довірчих фондів. Не зважаючи на те, що офшорна концепція «номінального утримувача» була виключена із законодавства Мальти, ліцензовані довірчі компанії мають право розпоряджатися акціями від імені бенефіціара відповідно до інституту мандату Цивільного права.

Номінальний утримувач¹ - це особа чи фірма, на ім'я якої передаються цінні папери чи інша власність/активи/об'єкти, які полегшують здійснення операцій, залишаючи клієнта фактичним власником.

Відповідники в англійській мові:² nominee shareholder, nominee, nominal holder, nominee holder, stockholder of record, nominee holding, nominee shareholding.

Номінальний рахунок³ - рахунок, відкритий доміантом/номінальним утримувачем акцій/nominee («зареєстрованим власником»/the 'registered owner') для управління цінними паперами або іншими активами, що зберігаються від імені фактичного власника («фактичний власник»/бенефіціар/the 'beneficial owner') відповідно за договором про зберігання/депозитарний договір/ a custodial agreement.

Кастодіан (custodian)⁴ - це фінансова установа, що здійснює зберігання цінних паперів та інших фінансових активів клієнта, а також здійснює управління цими активами.

¹ Nominee [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <https://www.investopedia.com/terms/n/nominee.asp>.

² Номинальный держатель [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <https://www.multitrans.ru/c/m.exe?l1=1&l2=2&s=%ED%EE%EC%E8%ED%E0%EB%FC%ED%FB%E9+%E4%E5%F0%E6%E0%F2%E5%EB%FC>.

³ Nominee account [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <http://www.businessdictionary.com/definition/nominee-account.html>.

⁴ Custodian [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <https://www.investopedia.com/terms/c/custodian.asp>.

З 6 квітня 2016 року більшість компаній у Великобританії зобов'язані вносити дані до статутного реєстру «Люди зі значним контролем» (People with Significant Control, (PSCs)), що вплинуло на спосіб анонімного розміщення акцій за угодою номінального утримання.⁵ Акціонери компаній, що володіють 25 % і більше акцій компанії, зобов'язані розкривати власне ім'я в публічному реєстрі, що ведеться **Реєстраційною Палатою/Будинком Реєстрації компаній** (Companies House). Попри це можуть використовуватись угоди номінального утримання. У випадку збереження конфіденційності власник акцій може скористатися послугами номінального утримувача, відповідно у публічних реєстрах будуть з'являтися дані номінального утримувача.

Концепція створення реєстру власників/бенефіціарів має місце по всій ЄС.⁶

Номінальний утримувач - це особа, ім'я якої буде занесене до реєстру акцій будь-якої компанії, чії акції утримуються трастом (trust⁷).

Кастодіан – це особа, яка на правах довірчих керуючих (**trustee**), **опікується** активами трасту, наприклад акціями чи сертифікатами на землю. Одна особа може бути номінальним утримувачем та кастодіаном: поняття «кастодіан» інколи використовується для опису особи, яка є і номінальним утримувачем і кастодіаном.

У Великобританії, окрім послуг номінальних утримувачів, можна отримати послуги **номінальних директорів**.⁸

➤ **Закон про Довірчих керуючих (Trustee Act 2000)** ⁹ регулює повноваження довірчого власника. Закон дозволяє довірчим керуючим трасту (trustees of a trust) призначити номінального утримувача і/або кастодіана.¹⁰

Інвестиції в цінні папери на пред'явника. Якщо довірчі керуючі зберігають або інвестують в цінні папери, що підлягають сплаті на пред'явника, вони повинні призначити кастодіона цінних паперів.

Номінальним утримувачем або кастодіаном не може бути:

- особа, яка займається підприємницькою діяльністю/має бізнес, що складається або входить до чинного номінального утримувача або кастодіана;

---

⁵ NOMINEE SHAREHOLDER SERVICE (and NOMINEE SUBSCRIBER SERVICE) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.legalclarity.co.uk/nominee-shareholder-service.htm>.

⁶ The Legal Requirements to Disclose Details of the Persons with Significant Control [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.coddan.co.uk/trust-registration-services/>.

⁷ **Довірча власність (або траст — від англ. trust)** в загальному праві — це система відносин, при якій майно спочатку належить засновнику, передається в розпорядження довірчого власника (керуючого або попечителя), але прибуток з нього отримують вигодонабувачі (бенефіціари). Засновник (який може одночасно бути і вигодонабувачем і/або керуючим) в рамках спеціальної угоди передає належні йому цінності під контроль піклувальника, який зобов'язаний здійснювати з ними операції, що приносять вигодонабувачам максимальний прибуток або операції, відповідні іншим інструкціям засновника.

⁸ United Kingdom Nominee Services [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.demontfordbell.com/united-kingdom-nominee-services>.

⁹ Trustee Act 2000 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/29/contents>.

¹⁰ Nominees and custodians [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/29/part/IV/crossheading/nominees-and-custodians>.

- особа є корпоративним органом, що контролюється довірчим власником;
- особа є корпоративним органом, визнаним положеннями Закону про Управління Юстиції.

Номінальний утримувач та кастодіан призначається за винагороду.

Довірчий керуючий не може призначити номінального утримувача і/або кастодіана за таких умов:

- ✓ номінальний утримувач і/або кастодіан може призначити заступника;
- ✓ обмежується відповідальність номінального утримувача і/або кастодіана або відбувається його заміна;
- ✓ виникнення ситуацій, що можуть спричинити конфлікт інтересів.

Республіка Кіпр

Управління **Центральним депозитарієм цінних паперів та Центральним реєстром** (The Central Securities Depository and Central Registry (CSD))¹¹ здійснює **Фондова біржа Кіпру** (Cyprus Stock Exchange (CSE)), яка створена у формі державного корпоративного органу. Центральний депозитарій створений відповідно до положень **Закону про Цінні папери та Фондову біржу Кіпру** (Securities and Cyprus Stock Exchange Law).

На Кіпрі поняття «номінального утримувача» (nominee, nominee shareholder) **не встановлено** на законодавчому рівні, але використовується для позначення певних типів взаємозв'язків у більш загальному комерційному контексті.¹² Цей тип відносин регулюється положеннями **Закону про Фідуціарії (Fiduciaries Law)**.¹³

Компанії – номінальні утримувачі можуть розглядатися як Кастодіальні інституції (Custodial Institutions) та повинні мати ліцензію на надання адміністративних послуг.¹⁴

У **Законі про Цінні папери та Фондову біржу Кіпру**¹⁵¹⁶ зазначено, що умови надання кастодіальних послуг кредитними установами та інвестиційними компаніями, процес здійснення розрахунків встановлюються **регуляторним рішенням Ради**

---

¹¹ General Information of Central Depository [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.cse.com.cy/en-GB/central-depository/general-information-of-central-depository/>.

¹² Is there such a person as a Nominee Director or Shareholder? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.gzg.com.cy/media/filer_public/51/1f/511fc570-106f-4832-94bd-6b35163a5c20/is_there_such_a_person_as_a_nominee_director_or_shareholder.pdf.

¹³ ASP (Fiduciary Services) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.cysec.gov.cy/en-GB/legislation/services-markets/asp/>.

¹⁴ Cyprus Administrative Service Providers (ASPs) Are They FIs under FATCA and CRS [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [www.mof.gov.cy/mof/taxdep.nsf/All/6AFC7B79F8405221C2258144003986CC/\\$file/Cyprus%20ASPs.pdf?OpenElement](http://www.mof.gov.cy/mof/taxdep.nsf/All/6AFC7B79F8405221C2258144003986CC/$file/Cyprus%20ASPs.pdf?OpenElement)

¹⁵ The Central Securities Depository and Central Registry Law and the regulations/regulatory decisions [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.cse.com.cy/en-GB/legal-framework/current-legislation/central-securities-central-registry-Law/>.

¹⁶ Неофіційний переклад на англійську мову.

Центрального депозитарію цінних паперів та Центрального реєстру. Діяльність із надання кастодіальних послуг ліцензується.

Республіка Мальта

Центральний депозитарій цінних паперів¹⁷ надає ряд спеціалізованих послуг з управління цінними паперами та пов'язані з ними корпоративні послуги, серед яких є і **кастодіальні послуги (custody services)**.

2004 року було прийнято **Закон про Довірчі фонди (Trusts Act 2004)**, відповідно до якого Мальта виключила поняття «**номінального утримувача**» (nominee) із правової системи країни, дотримуючись міжнародних зобов'язань перед **Організацією економічного співробітництва та розвитку (OECD)** та **Цільовою групою по боротьбі з відмиванням грошей (FATF)**. Запровадивши згадані зміни, країна перейшла до режиму **on shore** та створила умови для належного використання довірчих фондів.

Попри те, що офшорна концепція «номінального утримувача» була виключена із законодавства Мальти, ліцензовані довірчі компанії мають право розпоряджатися акціями від імені бенефіціара відповідно до **інституту мандату Цивільного права**.¹⁸

Послуги номінального утримувача ліцензовані на Мальті.¹⁹ Дотримання умов ліцензування діяльності фідучіарів/номінальних утримувачів контролюється **Управлінням фінансових послуг Мальти (MFSA)**²⁰, а відповідні ліцензії надаються компаніям лише по проведенню строгої перевірки компанії та акціонера.

**Інформацію підготувала Валентина Головань,
аналітик ЄІДЦ**

---

¹⁷ The Central Securities Depository [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.borzamalta.com.mt/depository>.

¹⁸ Malta Nominee Shareholders & Directors [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.cc-advocates.com/company-services/malta-nominee-shareholders.htm>.

¹⁹ Malta Nominees [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.demontfordbell.com/malta-nominees>.

²⁰ Malta Financial Services Authority (MFSA) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.mfsa.com.mt>.